Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

6.11.2025

VN/30720/2024
VN/30720/2024-MMM-24

Maatalousjaosto 7.11.2025 klo 8.00

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Vastaukset maa- ja metsätalousministeri Sari Essayahille esitettyihin ennakkokysymyksiin koskien hallituksen esitystä 99/2025 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ovat seuraavat.

Teema 1: Maatalouden kannattavuus ja elintarvikevienti

Konkreettiset toimet maatalouden kannattavuuden parantamiseksi ja niiden rahoitus talousarvioesityksessä vuodelle 2026. Kokonaiskuva rahavirtojen lisäämisestä ruokaketjuun.

Luonnonvarakeskuksen (LUKE) ennusteen perusteella maatalouden kannattavuus vaihtelee tuotantosuunnittain. Maito- ja naudanlihatiloilla, kasvihuoneyrityksissä, avomaan puutarhatiloilla sekä siipikarjatiloilla kannattavuustilanne on ennusteen perusteella varsin hyvä. Puolestaan sika- ja kasvinviljelytiloilla kannattavuustilanne ei ole kovin hyvä. Etenkin viljatilojen tämänhetkinen taloustilanne on vaikea. Taustalla on viljojen hintojen lasku vuoden 2025 sadonkorjuun jälkeen, kun Suomessa ja lähialueilla saatiin normaali tai normaalia runsaampi sato. Tuotantopanosten hinnat ovat kuitenkin huomattavasti korkeammalla tasolla kuin ennen voimakasta kustannusten nousua 2020-luvun alussa.

Vuoden 2026 talousarvioesitykseen ei sisälly leikkauksia maataloudelle kohdennettuun rahoitukseen kuluvaan vuoteen verrattuna, ja sovellettavat tukivälineet pysyvät lähes ennallaan. Tämä osaltaan turvaa maatalouden jatkuvuutta ja edesauttaa viljelijöiden mahdollisuutta ennakoida toimintaansa ja tukien määrää osana tilan talouden suunnittelua. Maataloudelle kohdistuu vuonna 2026 vuotuisia viljelytukia sekä pitkäaikaisia investointeihin ja sukupolvenvaihdoksiin kannustavia tukia. Tukikokonaisuuteen tehtävät nopeat muutokset vuosien välillä eivät pääsääntöisesti palvele maatalouden etua pitkällä aikavälillä.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) on ollut mukana rahoittajana MARTO-hankkeessa (maatalouden rahoitusasema muuttuvassa toimintaympäristössä). Tässä hankkeessa on selvitetty, millaisia mahdollisuuksia on turvata maatiloille riittävä rahoitus toimintaympäristön kehittyessä.

Ruokaketjun rahavirtojen kokonaismäärän lisäämisellä on todennäköisesti positiivisia vaikutuksia alkutuotannon saamiin tuottoihin. On tärkeää, että ruokaa jalostava teollisuus ja kauppa pystyvät tarjoamaan maksukykyisille kuluttajille heidän toivomiaan tuotteita. Toisena kantavana elementtinä ovat vienti ja uudet innovaatiot. Elintarvikkeiden vientiä lisäämällä voidaan osaltaan lisätä kotimaisen ruokaketjun rahavirtoja. Tätä tavoitetta ovat tukemassa erilaiset julkisen hallinnon toimet, vaikkakin vienti itsessään on yritysten varassa. Innovaatioita tukemassa on erilaisia MMM hallinnolle kuuluvia toimia. Tällainen on mm. kotimaisten kuivike- ja kasvualustojen tutkimus- ja tuotekehitysrahoitus, jolla parannetaan huoltovarmuutta ja tuotannon kustannustehokkuutta. Myös kokeilutuki jatkuu ensi vuonna, mikä on hyvä apuväline tuotannon uudelleen suuntaamisessa.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Arvio elintarvikeviennin vaikutuksesta koko toimialan kannattavuuteen. Ruoka-alan kasvuohjelman eteneminen, elintarvikeviennin kehitys (myös suhteessa tuontiin), vienninedistämistä tukevien toimien eteneminen ja rahoitus (ml. momentit) vuoden 2026 talousarvioesityksessä sekä rahoituksen muutokset vuoteen 2025 verrattuna. Myös poikkihallinnollista yhteistyötä edellyttävien toimien toteutus.

Elintarvikeala työllistää 320 000 henkilötyövuotta, mikä on 13 prosenttia Suomen työllisestä työvoimasta (Luke 2024). Elintarvikeviennin kehittymisellä on tutkimuksen ja kehityksen, sekä tuotannon kautta suora vaikutus alan elinvoimaisuuteen ja sitä kautta koko toimialan kannattavuuteen. Elintarvikealan kasvu tukee Suomen biotalousstrategian tavoitteiden toteutumista kaksinkertaistaa biotalouden arvonlisä vuoteen 2035 mennessä.

Ulkomaankauppatilaston mukaan suomalaista ruokaa vietiin 2,3 miljardilla eurolla vuonna 2024. Vuoteen 2023 verrattuna vienti kasvoi arvoltaan viisi prosenttia ja määrältään 18 prosenttia. Jalostettujen elintarvikkeiden vienti kasvoi arvoltaan viisi prosenttia ja määrältään kuusi prosenttia. Hyvän sadon ansiosta etenkin maataloustuotteiden vienti korostui, esimerkiksi kauraa vietiin lähes 140 miljoonan euron edestä. Maataloustuotteiden viennin arvo kasvoi kuusi prosenttia ja viennin määrä jopa 35 prosenttia.

Suomalaisen ruokaviennin merkittävin tuoteryhmä viime vuonna olivat maitotuotteet, joita vietiin lähes 480 miljoonalla eurolla. Seuraavaksi tärkeimmät tuoteryhmät olivat alkoholi- ja virvoitusjuomat (274 milj. euroa), tuore ja jalostettu kala (235 milj. euroa), lihatuotteet (181 milj. euroa), viljat (157 milj. euroa) ja makeiset (155 milj. euroa). Eniten kasvoi voin ja muun maitorasvan, alkoholijuomien, kauran ja suklaan vienti.

Pellervon taloustutkimuksen ennusteessa kerrotaan hyviä uutisia: ruokaviennin ennustetaan kasvavan vuonna 2026 seitsemän prosenttia, kun viime vuoden kasvuvauhti oli viisi prosenttia. Ruokaviennin kasvu on kiihtynyt ja suunta on oikea. Tarvitaan kuitenkin vielä lisää investointeja ja aktiviteetteja kasvun kiihdyttämiseksi, sillä tavoite tuplaantumisesta on merkittävä.

Hallitusohjelman mukainen ruoka-alan kasvuohjelma etenee vauhdittaen ruoka-alan kansainvälistymistä tavoitteen mukaisesti tukien elintarvikeviennin kaksinkertaistamista vuoteen 2031 mennessä. Kasvuohjelma on täydentyvä toimenpidekokonaisuus, jolla tavoitellaan ruoka-alan arvonlisän kasvattamista. Tavoitteena on vauhdittaa kasvua ruoka-alalla laaja-alaisesti panostamalla yrityslähtöisyyteen, osaamiseen, tutkimukseen ja kehitykseen sekä Suomen ruokamaakuvan vahvistamiseen. Tavoitteena on myös tiivistää vientitoimijoiden yhteistyötä ja luoda pysyviä viennin palvelurakenteita yritysten kansainvälistymisen tueksi.

Vuonna 2025 laitettiin liikkeelle useita toimenpiteitä. Kasvuohjelmalla on rahoitettu yrityslähtöisen kasvualustan liikkeellelähtöä Ruokatiedon ja Suomen elintarvikevientiyhdistyksen kautta. Ruokatieto kokoaa yritysten ääntä ja tekee ruokavientistrategiaa, ja SUVI kehittää operatiivisia vienninedistämistoimia etenkin pk-yrityksille. Helsingin yliopisto suunnittelee ja käynnistää kansainvälisen viennin ja gastronomian maisteriohjelman, joka pilottiopetuksen jälkeen käynnistyy syksyllä 2027. Visit Finland toteuttaa maakuvatyötä ruokamatkailun näkökulmasta. Ulkoministeriön (UM) bio- ja kiertotalouden teemasuurlähettilään tukena aloitti MMM:ssä ruokaviennin asiantuntija ja viranomaisyhteistyötä jatkavat elintarvikeattaseat Kiinassa ja Etelä-Koreassa kattaen myös Japanin markkinan. Elintarvikevientiyritysten johtajille suunnitellun vertaisoppimiseen perustuvan valmennuksen palveluntuottaja on kilpailutettu, ja valmennus käynnistyy vuonna 2026 yrityslähtöisen kasvualustan yhteydessä.

TKI-toiminnan osalta MMM:ssä vietiin läpi TK-rahoitushaku osana Food 2.0 ekosysteemiä (Business Finlandin veturihanke), jossa kasvuohjelmasta rahoitettiin yhdeksän hanketta neljässä eri alkutuotannon teemassa.

Osakan maailmannäyttelyyn osallistumisella vahvistettiin Suomen biotalousalan (ruoka ja metsä) edelläkävijyyteen perustuvaa maakuvaa innovatiivisten kestävyysratkaisujen kehittäjänä. Uusissa ruokateknologioissa, kuten solumaataloudessa, on paljon potentiaalia ja synergioita maa- ja metsätalouden sivuvirtojen käyttäjänä, ja näiden teknologioiden kaupallistamisessa on potentiaalia biotalousalan arvonlisän kasvussa.

Osakan maailmannäyttelyn em. teemapäivien lisäksi järjestettiin yritysdelegaatiomatka Osakaan ja Souliin. Osakassa toteutettiin pohjoismainen verkostoitumistilaisuus ja seminaari Pohjoismaiden paviljongissa. Lisäksi ohjelmassa oli Japanin markkinaan tutustumista sekä yritysvierailuja. Soulin

osuuteen kuului myös Business Swedenin kanssa yhdessä järjestetty markkinainfotilaisuus, yritysvierailuja sekä verkostoitumistilaisuus korealaisille ostajille ja maahantuojille.

Vuodeksi 2026 suunniteltu uusi toimenpide on ruokaviennin edistäminen MMM-UM yhteistyössä. Business Finlandin kansainväliset yksiköt toimialatiimeineen siirtyvät UM:n alaisuuteen vuoden 2026 alussa. Elintarvikevienti on UM:n uuden vientitoiminnan pilottiala, ja vienninedistämissuunnitelmat on tehty tähän mennessä 14 maahan. Näihin kuuluu esim. yritysdelegaatiomatkoja, ostajatapaamisia, verkostoitumistilaisuuksia ja muita vientiä tukevia toimenpiteitä yritysryhmille. MMM rahoittaa nämä toimenpiteet. Yrityskohtaisia palveluja suunnitellaan UM:ssa alkavaksi 2027 lähtien. UM:n biotalouden teemasuurlähettiläs tekee MMM;n kanssa tiivistä yhteistyötä elintarvikeviennin toimintamallien kehittämiseksi.

Maakuvatyön merkitys elintarvikeviennin tukena ja mielikuvan luojana Suomesta korkeatasoisena ruuantuottajana on suuri. Käynnissä on aiemmin tehtyjen maakuvatyömateriaalien päivitys yhteistyössä elintarvikeviennin sidosryhmien ja yritysten kanssa. Tavoite on kiteyttää ruokaviennin avainargumentit, uusia kuva- ja videomateriaalit ja perustaa Food from Finland-verkkosivusto palvelemaan suomalaisia elintarvikeviejiä sekä ulkomaisia kohderyhmiä. Maakuvatyöhön otetaan mukaan perinteisten elintarvikkeiden lisäksi myös tulevaisuuden ruokaratkaisuja tarjoava foodtech-ala, jossa Suomi lukeutuu maailman kärkeen.

Osana maakuvatyötä on ~~myös~~ avattu kilpailutus elintarvikealan kansainvälisten ammattimessujen ns. maakuvaosuuden toteuttajan valitsemisesta. Toimija valitaan toteuttamaan enintään kymmenen Suomen maaosastoa eri messuilla 2026–2028. Käytännössä tämä tarkoittaa MMM:n rahoitusta maaosastojen maakuvaelementtien toteuttamiseen (grafiikat, ripustukset ym.) ja sitä kautta yritysten rahoitusosuuden pienentämistä. Viimeistenkahden vuoden aikana Food from Finland -ohjelman päätyttyä 2023 suomalaiset elintarvikeviejät ovat toimineet yksityisellä rahoituksella ja olleet takamatkalla muihin maihin verrattuina, joissa on vakiintuneet tukikäytännöt messuosallistumisille.

Lisätukea elintarvikeviejille tuovat myös yrityskohtaiset Exhibition Explorer- ja Market Explorer-rahoitukset. Business Finland lopettaa muilta toimialoilta nämä rahoitukset 2025 lopussa, mutta MMM:n rahoittamana nämä tulevat jatkumaan elintarvikealalla ainakin 2026-2027.

Lisäksi on rahoitettu ja rahoitetaan useita markkinakohtaisia elintarvikeviennin toimenpiteitä, kuten saksalaisten food service -toimijoiden yritysohjelma Suomessa, keittiömestarin toiminta Anuga-messuilla Saksassa, joulukuussa toteutettava elintarvikealan yritysdelegaatio ja ostajatapahtuma Dubaissa yhteistyössä suurlähetystön kanssa. Lisäksi on rahoitettu tarvittavia selvityksiä elintarvikeviennin rakenteista ja rahoituksesta.

Vuonna 2025 toteutettiin ruokaketjun kehittämisen hankehaku, jossa elintarvikeviennin painopisteenä oli kansainvälisten verkostojen rakentaminen kohdemaihin. Ruoka-alan kasvuohjelman toimenpiteiden vaikuttavuuteen panostetaan. Vaikuttavuusseurannalle on kehitetty päivittyvää mallia, jonka kautta saadaan tietoa toimenpiteiden tuloksista, mutta myös elintarvikealan kasvun yleiskuvasta laajemmin.

Maatalousyrittäjillä on ollut vaikeuksia saada pankista rahoitusta. Millaisin toimin varmistetaan, että rahoituksen saanti ei koidu maatalouden jatkuvuuden pullonkaulaksi?

Maatalouden investointeihin ja tilanpidon aloittamiseen voidaan maatalouden rakennetuista annetun lain mukaisesti myöntää avustuksia, lainan korkotukea sekä rakentamista koskeviin investointeihin myös valtion takauksia. Takausten avulla pyritään helpottamaan lainan saatavuutta tilanteissa, joissa tilojen vakuudet eivät muutoin riittäisi. Rahoituslaitokset kiinnittävät entistä enemmän huomiota tilojen maksuvalmiuteen. Sen vuoksi riittävän kannattavan toiminnan edellytysten turvaaminen sektorille on avainasemassa myös rahoituksen näkökulmasta.

Hallitus on 5.6.2025 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyvistä laeista, jolla uudistettaisiin Finnveran toimintaa. Muutoksessa poistettaisiin myös rajoitus, jonka mukaan Finnvera ei voi kohdistaa rahoituspalveluitaan metsätalouteen eikä maatalouteen kuuluvaan peltoviljelyyn tai karjatalouteen. Mikäli eduskunta hyväksyy lain, on jatkossa mahdollista käyttää myös Finnveran rahoitusinstrumentteja edesauttamassa maatalouden rahoitusjärjestelyitä.

Kasvispohjaisten elintarvikkeiden käytön ja viennin edistäminen. Arvio Tanskan mallista.

Tanskan mallin tausta ja tavoite

Toimintasuunnitelma on osa Tanskan maataloussektorin vihreää siirtymää. Sen tavoitteena on vähentää ilmastopäästöjä, parantaa kansanterveyttä ja vahvistaa Tanskan asemaa kasvavilla kasvipohjaisten elintarvikkeiden markkinoilla. Kasvipohjaisilla elintarvikkeilla tarkoitetaan kaikkia kasveista, sienistä, levistä ja mikro-organismeista valmistettuja ruokia.

Keskeiset tavoitteet

- **Vahvistaa kasvipohjaista arvoketjua**: Tuotannosta kulutukseen.
- **Lisätä kasvipohjaisten tuotteiden myyntiä**: Vuonna 2021 myynti oli noin 32 mrd. Tanskan kruunua.
- **Edistää vientiä**: Brändäystä tuetaan mm. Food Nation -kumppanuuden ja suurlähetystöjen kautta.
- **Tukea tutkimusta ja innovaatiota**: Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä.
- **Kehittää kotimaista tuotantoa**: Tanskassa voidaan viljellä 15 proteiinipitoista kasvia.

Toimenpiteet

1. **Kasvipohjaisten elintarvikkeiden rahasto (Plant Grant)**:
   - 675 miljoonaa DKK vuosille 2023–2030.
   - Vähintään puolet varoista ohjataan luomuhankkeisiin.
2. **Verkostot ja yhteistyö**:
   - Kannustetaan verkostojen yhdistymistä esim. "Plant Hubiksi", kuten Alankomaiden Foodvalley.
   - Tavoitteena tiedon jakaminen ja pullonkaulojen poistaminen.
3. **Startup-yritysten tukeminen**:
   - Innobooster ja EIFO tarjoavat rahoitusta ja neuvontaa.
   - Tavoitteena helpottaa uusien tuotteiden lanseerausta ja markkinoille pääsyä.
4. **Kasvipohjainen ruokakulttuuri**:
   - Julkisten keittiöiden osaamista kehitetään.
   - Uusi SKI-hankintasopimus (2024) tukee kasvipohjaisten tuotteiden käyttöä.
   - Tarjotaan koulutusta ja reseptiikkaa kasvipohjaiseen ruoanlaittoon.

Tutkimus ja kehitys

- Tukea saavat mm. GUDP, AgriFoodTure, innovaatiokeskukset ja teknologiapalvelulaitokset.
- Tutkimusta kohdistetaan mm. ravitsemukseen, vanhusten ja sairaiden kasvipohjaiseen ruokavalioon sekä levän ja uusien kasvilajikkeiden kehittämiseen.

Maatilojen määrä ja näkemys määrän kehityksestä ja huoltovarmuuden säilymisestä. Toimet tilanteen parantamiseksi.

Maatilojen määrä vähenee edelleen pitkään jatkunutta kehityssuuntaa seuraten. Vuonna 2024 Suomessa oli hieman alle 41 000 maatilaa, 1 400 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Samansuuntaisen tilalukumäärän kehityksen oletetaan jatkuvan lähitulevaisuudessakin. Keskeisten maataloustuotteiden tuotanto on kuitenkin säilynyt pääosin vakaana ja omavaraisuus korkeana. Esimerkiksi vuonna 2024 leipäviljojen omavaraisuus oli yli 100 %, perunalla ja perunatuotteilla 90 %, maidolla 111 %, naudanlihalla 87 % ja sianlihalla 105 %. Kehitys kertoo toisaalta siitä, että pienemmällä tilamäärällä pystytään tuottamaan sama tuotantomäärä kuin aiemmin, eli tuotanto tehostuu, mikä edesauttaa huoltovarmuuden ylläpitämistä. Huomioitavaa on myös, että Luken selvityksen mukaan melko pieni tilajoukko, noin 20 % tiloista, tuottaa yli 80 prosentti myyntituotoista. Näin ollen nykyisen kaltainen maatilojen lukumäärän vähentyminen ei lyhyellä aikavälillä uhkaa huoltovarmuutta, vaan osin ohjaa vapautuvat pellot aktiivisen ruoantuotannon pariin. On kuitenkin varmistettava, että maatalous on houkutteleva ja kannattava elinkeino myös tuleville sukupolville. Vuonna 2024 nuorten viljelijöiden

aloitusavustuksia myönnettiin lähes 300 uudelle yrittäjälle, ja tänä vuonna uusia aloitustuen saajia on jo 350. Lisäksi on mahdollistettava jatkavien ja kehittävien tilojen kyky investoida ja kehittää tuotantoaan. Vuoden 2026 talousarviossa investointeihin ja sukupolvenvaihdoksiin kannustavat tuet pysyvät ennallaan.

Teema 2: Turve

Millaiset ovat turvealan näkymät? Myös huoltovarmuuden kannalta, ja miten ministeriössä on tulkittu hallitusohjelman liitteenä olevaa Huoltovarmuuskeskuksen muistiota HVK/2023/00450–1

Turvealan näkymien on tunnistettu olevan haastavat. Energiaturpeen käyttö on tällä hetkellä alle 5 TWh ja tämä alhainen taso vaikuttaa myös kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuteen. Turvealan huoltovarmuusnäkökulmat, kilpailukyky sekä turvetuotantoalueiden luvituksen nopeuttaminen on tunnistettu kokonaisuutena tärkeiksi.

Asiaan liittyen on käynnistetty tiekarttatyö, jossa laaditaan suuntaviivat kotimaisen kasvualusta- ja kuiviketuotannon turvaamiseen liittyville toimenpiteille. Tiekarttaan sisältyvät mm. yhteenveto kotimaisen ~~on~~ kuivike- ja kasvualustatuotannon nykytilanteesta, esitys aiheeseen liittyvistä toimenpidetarpeista sekä investointi- ja TKI-hankkeiden rahoituksen kohdentamisesta. Tarkastelut koskevat sekä turvetta että sitä korvaavia materiaaleja. Tiekartan laadintaan on kutsuttu mukaan sidosryhmiä, yrityksiä ja asiantuntijoita. Energiaturpeen varmuusvarastoinnin osalta, johon HVK:n muistio viittaa, päävastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä.

Kasvu- ja kuiviketurpeen saannin turvaaminen ja tuotteiden vientipotentiaali. Tarkoituksiin esitettävät määrärahat vuonna 2026 sekä aiheeseen liittyvä poliittinen ohjaus.

Hallituksella on tiedossa turpeen tärkeä asema kasvualustana ja kuivikkeena suomalaisessa alkutuotannossa. Tästä osoituksena ovat asiaa koskevat kirjaukset mm. hallitusohjelmassa. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on toisaalta turvata turpeen saatavuus kasvualustoiksi ja kuivikkeiksi, ja toisaalta kehittää turvetta korvaavia ja täydentäviä kotimaisia vaihtoehtoja. Teema on noussut erityisen tärkeäksi kuivike- ja kasvuturpeen saatavuuteen ja hintaan liittyvien uhkakuvien myötä.

Selvitystyö on aloitettu strategisen tiekartan valmistelulla. Tiekartassa selvitetään kehityspolut, joilla varmistetaan kotimaisten kuivike- ja kasvualustamateriaalien saatavuus tulevaisuudessa. Tiekartassa kuvataan kasvu- ja kuiviketurvetuotannon nykytila ja tulevaisuuden tarpeet turpeelle ja turvetta korvaaville materiaaleille. Tiekartan tarkastelun ajanjaksona ovat vuodet 2025–2040.

Kotimaisten kuivikkeiden ja kasvualustojen saatavuuden turvaamiseen on varattu 2,4 milj. euroa vuonna 2025 ja vuoden 2026 valtion talousarvioon on esitetty kohdennettavaksi 2 milj. euroa. Rahoitus suunnataan kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden tuotantoketjujen kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeisiin. Rahoitushauissa tullaan kokonaisuutena painottamaan uusia innovaatioita ja niiden käyttöönottoa koskevia tuotantomittakaavan investointeja. Rahoitusta kohdennetaan myös näitä koskevaan opastus- ja tiedotustoimintaan. Valmistelussa olevan tiekarttatyön yhtenä tehtävänä on antaa suosituksia rahoituksen kohdentamisesta.

Etenkin kasvuturve on tärkeä vientituote, joten sen riittävyyteen liittyvät asiat ovat hallituksen tarkassa seurannassa. MMM pitää yhteyttä alan vientiyrityksiin ja toteuttaa mahdollisuuksien mukaan edistämistoimia yhteistyössä niiden kanssa.

Arvio kuiviketurpeen käytön merkityksestä eläinten terveyteen. Arvio ominaisuuksiltaan vastaavan tuotteen kehittämismahdollisuuksista. Lisäksi arvio kasvuturpeen korvaamista.

Kasvuturvetta korvaavat materiaalit ovat pääosin samoja kuin kuiviketurpeellakin, esimerkiksi erilaisia korsi- ja sivuvirtamateriaaleja. Uusien kasvualustamateriaalien kehittämisvaihe on ~~myös~~ vaativa, koska käyttöominaisuudet ja soveltuvuus on testattava erikseen jokaisella tuotantokasvilla.

Turpeella on monia etuja kuivikekäytössä. Eläinterveyden ja elintarvikkeiden hygieenisyyden kannalta on tärkeää, että kuivitus toimii, sillä mikrobit viihtyvät kosteissa ja lantaisissa tiloissa. Hyvin toimiva kuivitus pitää eläintilan kuivitettavan alueen kuivana heikentäen mikrobien elinolosuhteita. Pehmeä makuualusta myös vähentää ja ehkäisee ihovaurioita. Eläimeen tarttuvat ulosteet vahingoittavat eläimen ihoa. Ehjä iho suojaa eläintä ehkäisten tulehdusta aiheuttavien mikrobien pääsyä ihon alaisiin kudoksiin. Puhdas karva- ja sulkapeite myös suojaa ihoa ja toimii lämpöeristeenä kylmissä oloissa.

Turpeella on erinomainen kyky sitoa kosteutta sekä sonnan ja virtsan kaasuja, erityisesti ammoniakkia, ja siten vähentää hajujen muodostumista eläintilassa. Turpeen yhtenä etuna on happamuus, minkä ansiosta se ei ole taudinaiheuttajien kannalta optimaalinen kasvualusta. Lisäksi siinä on haitallisten mikrobien kasvua estäviä ominaisuuksia, millä on merkitystä eläinterveyden kannalta. Turvekuivituksella esimerkiksi broilereiden jalkaterveys on tyypillisesti hyvä, ja se edesauttaa myös broilereiden antibioottivapaan kasvatuksen toteuttamista. Hevosilla hengitystieterveys on parempi turvekuivituksella kuin muita kuivikkeita käytettäessä. Turvekuivituksen ylläpitämä hyvä eläinsuojan ilma vaikuttaa myös työntekijöiden terveyteen.

Mitä käytännössä tarkoittaa linjaus, että kasvu- ja kuiviketurve luokitellaan strategisiksi raaka-aineiksi?

Käytännössä linjauksen toteuttamiseksi valmistellaan edellisissä vastauksissa mainittu tiekartta, ja teemaan on kohdennettu määrärahoja TKI- ja investointitoimenpiteisiin. Tammikuussa 2026 valmistuvassa tiekartassa esitetään toimenpiteitä, joista hallitus tekee aikanaan päätökset.

Miten ministeriössä arvioidaan turpeesta valmistettujen biostimulanttien mahdollisuudet maataloustuotannon edistämisessä ja tuottavuuden parantamisessa?

Biostimulantit ovat vielä jokseenkin uusi ja pieni markkina, jossa on paljon tuotekehitystä menossa. Turve on yksi biostimulanttien valmistamiseen käytetyistä raaka-aineista. Biostimulanttien käytön oletetaan lisääntyvän ja arkipäiväistyvän tulevaisuudessa, joten kyse on kasvavasta tulevaisuuden markkinasta. Biostimulanttien laajamittainen käyttö edellyttää kuitenkin vielä tutkimusta ja tuotekehitystä, missä ministeriö on mukana erilaisten rahoitusinstrumenttien kautta.

Teema 3: Muuta

Hevostalouden ja raviurheilun tulevaisuuden näkymät. Mahdollisuudet siltarahoitukseen.

Vuoden 2026 talousarvion osalta hevostalouden edistämisen momentin (30.10.54) määrärahataso on laskenut viime vuosiin verrattuna merkittävästi. Hevosala on siirtymässä rahapeliuudistuksen myötä rahapelitoimilupamarkkinaan. Hallituksen esityksen 16/2025 vp mukaan rahapelilaki ja muut ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1.1.2027, jolloin rahapelitoiminta voisi käynnistyä siltä osin, kuin toimilupia olisi siinä vaiheessa myönnetty.

Rahapeliuudistuksen johdosta vuodelle 2026 saatu lisäys 1,5 miljoonaa euroa on tarpeellinen, mutta valtionavustussäästöjen -13,700 miljoonaa euroa (lisätoimet 2024) ovat aiheuttaneet haasteita momentin rahoitustasoon. Arvioidaan kuitenkin, että siirtyvien erien ansiosta määrärahatason vähenemistä voidaan joiltain osin helpottaa vuonna 2026.

Säästöjä hevostalouden edistämisen momentille (30.10.54) on kohdennettu MMM:n hevostaloustyöryhmän tekemien linjausten mukaisesti. Hevostaloustyöryhmän linjaukset tulevaisuuteen on tehty laajassa yhteistyössä alan organisaatioiden ja toimijoiden kanssa. On siten ollut perusteltua ottaa työryhmän toimintaympäristön muutosta kartoittanut huolellinen ennakkovalmistelu huomioon ja pyrkiä toimimaan työryhmän linjausten mukaan.

Hallitus linjasi toukokuun 2025 puoliväliriihen pöytäkirjamerkinnöissä 23.4.2025, että hevossektorin tarvitsemaa valtionavustusta vuosille 2028–2029 tarkastellaan keväällä 2026. Tämän johdosta maa-

ja metsätalousministeriö on parhaillaan laatimassa esitystä hevostalouden siirtymäkauden rahoitukseksi.

Samaan aikaan maa- ja metsätalousministeriö valmistelee komissiolle notifikaation päivitystä rahapelitoimilupamarkkinaan siirtymisen johdosta. Mahdollisuus myöntää tukia on riippuvainen siitä, saadaanko komission hyväksyntä valtiontukipäätökselle vuodesta 2027 alkaen.

Makeran tilanne ja tulevaisuuden näkymät.

Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) rahoitetaan tällä hetkellä useita kohteita, jotka omalta osaltaan tukevat Makeran toiminta-ajatusta. Makerasta rahoitetaan maanhankintaa, jolla mahdollistetaan Maanmittauslaitoksen tekemiä tilusjärjestelyjä. Maanhankinnalla ja siihen liittyvillä tilusjärjestelyillä on mahdollista järkevöittää tilusten sijoittumista, kasvattaa aktiivitilojen pinta-alaa ja edistää tarkoituksenmukaista rakennemuutosta.

Makerasta rahoitetaan vuosittain maa- ja elintarviketalouden sekä luontaiselinkeinojen, porotalouden ja kolttakulttuurin tutkimus- ja kehittämishankkeita. Makeran rahoitusta on ohjattu ennen kaikkea käytännössä vaikutukselliseen elinkeinoa ja hallintoa sekä politiikkavalmistelua tukevaan tutkimukseen. Tutkimushankkeissa on pyritty vastaamaan mahdollisimman hyvin ajankohtaisiin elinkeinoa hyödyttäviin hankkeisiin.

Makeran rahoituksessa maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaiseen maatilojen energiantuotantoon ja –käyttöön sekä muihin huoltovarmuuteen liittyviin investointeihin on varattuna 28,0 miljoonaa euroa vuosille 2023–2027. Nämä ns. huoltovarmuuspaketin varat on kohdistettu Makeraan vuonna 2022. Rahoituksesta myönnettiin vuonna 2023 maatalouden energiainvestointeihin 8,4 miljoonaa euroa ja 3,3 miljoonaa euroa vuonna 2024. Vuoden 2025 Makeran käyttösuunnitelmassa maatalouden energiainvestointeihin on varattu 9,6 miljoonaa euroa.

Lisäksi Makerasta rahoitetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus- ja rakennetukilain (986/2011) mukaisia avustuksia sekä kolttalain (253/1995) mukaisia investointi-, asunto- ja käynnistysavustuksia ja kolttien asiainhoidon, kalavesien hoidon ja palvelutuen kuluja.

Makera toimii maa- ja porotalouden rakennetukilakien mukaisten lainojen takaajana. Nykyisessä haastavassa rahoitustilanteessa Makeran rooli erityisesti maatalouden rakennetukilain mukaisten lainojen takaajana on merkittävä mahdollistaen tilojen tarkoituksenmukaisia investointeja.

Makeran vuoden 2025 lopussa käytettävissä olevien varojen määrä on tämänhetkisen arvion mukaan noin 87 miljoonaa euroa. Makeran toiminnan ja talouden suunnitelman 2027–2030 (TTS) arvion mukaisesti nykyisten toimien jatkuessa vuoden 2026 lopussa Makeralla olisi käytettävissä olevia varoja noin 72 miljoonaa euroa ja vuoden 2030 lopussa noin 35 miljoonaa euroa. Tämänhetkisen arvion mukaan Makerassa tulee olla takausvastuiden kattamiseen käytettävissä olevia varoja noin 20 miljoonaa euroa. Makeran tulopohjan muodostaa käytännössä sieltä aikanaan myönnettyjen valtionlainojen korot ja lyhennykset, joista saatava tulo pienenee jatkuvasti ollen vuonna 2026 arviolta 4 miljoonaa euroa. Ilman talousarviosiirtoja Makeran toiminta tulee lähivuosina supistumaan merkittävästi tai loppumaan kokonaan.

Miksi hallitus on muuttanut momentin 30.40.51 kalastuksenhoitomaksujen kertymän käytön jakosuhteita ja kuinka ne hallituksen mielestä vastaa kalataloudellisia tarpeita, jossa korostuvat neuvonta ja valvonta?

Hallituksen talousarvioesityksessä momentin 30.40.51 (Kalatalouden edistäminen) selvitysosassa on esitetty kyseisen momentin määrärahan arvioitu käyttö eri tarkoituksiin. Aiempina vuosina lopullisen päätöksen kyseisen määrärahan käytöstä eri käyttötarkoituksiin on tehnyt raha-asiainvaliokunta. 4.9.2025 annettiin uusi valtioneuvoston määräys asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa, jonka mukaan raha-asiainvaliokunnan on käsiteltävä määrärahan jakopäätökset, jos kysymys on vähintään 10 miljoonan euron suuruisesta määrärahasta. Koska momentin 30.40.51 määräraha vuodelle 2026 on alle 10 miljoonaa euroa, määrärahojen jako eri käyttötarkoituksiin

vuotta 2026 koskien tehdään maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin katsoi tarpeelliseksi informoida eduskuntaa kalastonhoitomaksujen kertymän käyttöä koskevasta suunnitellusta muutoksesta jo talousarvioesityksen käsittelyn aikana.

Esitetty muutos on varsin maltillinen ja on suuruudeltaan 175 000 euroa. Esityksen mukaan vesialueiden omistajille maksettavia korvauksia nostettaisiin momentin selvitysosassa esitetystä 2 825 000 eurosta kolmeen miljoonaan euroon, jonka seurauksena omistajakorvausten osuus koko momentin määrärahasta nousisi 29,3 prosentista 31,2 prosenttiin. Muutoksen seurauksena ”kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin” tarkoitettu rahoitusosuus pienenisi vastaavasti 2,5 miljoonasta eurosta 2 325 000 euroon. Muihin käyttötarkoituksiin ei ole esitetty muutoksia, esimerkiksi kalatalousalan neuvontapalveluiden järjestämiseen tarkoitettuun rahoitusosuus pysyisi saman suuruisen kuin talousarvioesityksessä on esitetty.

Muutos perustuu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan. Ohjelmaan sisältyy kalastonhoitomaksun ikäperusteinen maksuvapauden muutosesitys, joka toteutettiin 1.1.2024 voimaantulleella lakimuutoksella, sisälsi kirjauksen, jonka mukaan lakimuutoksella turvataan kalakantojen hoitoa ja istutuksia. Kyseiseen lakiesitykseen liittyvässä mietinnössään (MmVM 4/2023 vp) maa- ja metsätalousvaliokunta korosti, että vesialueiden omistajat huolehtivat heille maksettavien korvausten avulla myös hallitusohjelmassa tarkoitetusta kalakantojen hoidosta ja istutuksista.

Jakelu Eduskunta, Kaisa Iso-Sipilä